

Toelichting natuurbescherming onder de Omgevingswet

Toelichting natuurbescherming onder de Omgevingswet

Datum uitgave:	3 juli 2024
Versie:	1.0
Auteur:	Sander Hunink
Kwaliteitscontrole:	Josine de Jongh
Productie:	NatuurInclusief Adres: Korenbree 23A 7271 LH Borculo Tel.: +31 (0)545 723032 Mail: info@natuurinclusief.nl Web: www.natuurinclusief.nl

NatuurInclusief is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van NatuurInclusief.

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/ of openbaar worden gemaakt d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en NatuurInclusief, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Algemeen: stelsel Omgevingswet	4
1.2	De Omgevingswet zelf	4
1.3	De AMvB's	8
1.4	Het Digitaal Stelsel Omgevingswet.....	9
1.5	Instructieregels en maatwerk.....	10
1.6	Planning.....	10
2	Gebiedsbescherming	11
2.1	Natura 2000	11
2.2	Natuurnetwerk Nederland.....	16
2.3	Bijzondere natuurgebieden en landschappen	18
3	Soortenbescherming	19
3.1	Actieve soortenbescherming	19
3.2	Passieve soortenbescherming	20
4	Bescherming houtopstanden	27
5	Aandachtspunten	30
5.1	Toetsing algemene en specifieke zorgplichtbepalingen	30
5.2	Enkelvoudige of meervoudige aanvraag?	31
5.3	Overgangsrecht	32
5.4	Links met meer algemene informatie	32
	Bijlage: Transponeringstabel Wnb -> Ow	33

Leeswijzer

Deze toelichting is geschreven om inzicht te geven in het stelsel Omgevingswet en de verschillende thema's die relevant zijn voor geïnteresseerden in natuurwetgeving conform de Omgevingswet. De toelichting is tevens opgesteld ter aanvulling van de stroomschema's gebiedsbescherming en soortenbescherming die door NatuurInclusief zijn opgesteld en zijn gepubliceerd op het Kennisloket. Daarnaast bevat het Kennisloket een Lijst beschermde soorten, een document met nuttige links en een overzicht van de legeskosten voor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit of Flora- en fauna-activiteit per bevoegd gezag. Jacht, schadebestrijding en (invasief) exotenbeheer zijn niet meegenomen in dit document.

De hoofdstukken kunnen apart van elkaar worden gelezen en bevatten relevante verwijzingen naar het stelsel die in hoofdstuk 2 kunnen worden geraadpleegd. Het digitale document (pdf) bevat ook links naar websites of nadere toelichtingen, voor meer specifieke achtergrondinformatie over deze onderwerpen. Deze verwijzingen zijn te vinden door te klikken op onderstreepte woorden.

1 Inleiding

NatuurInclusief adviseert over de natuurwetgeving in Nederland en Europa. Daarnaast geven wij verschillende cursussen over de natuurwetgeving en publiceren wij verschillende documenten met overzichten en stroomschema's over de natuurbescherming conform de Omgevingswet. Deze toelichting is opgesteld enerzijds als achtergrondinformatie voor de cursussen die wij geven en anderzijds voor een nadere toelichting op onze overzichten en stroomschema's. De toelichting is gericht op het beknopt en helder toelichten van de verboden en mogelijke afwijkingen (vrijstellingen en vergunningplicht) per relevante thema's. Deze thema's zijn gebiedsbescherming, soortenbescherming en bescherming van houtopstanden. In deze toelichting is ook een overzicht opgenomen over waar en in welke onderdelen van de Omgevingswet de relevante onderdelen van de voormalige Wet natuurbescherming zijn ondergebracht (transponeringstabel). Voor het samenstellen van deze toelichting is gebruik gemaakt van de geconsolideerde versies van de Omgevingswet, het Besluit activiteiten leefomgeving, Besluit bouwwerken leefomgeving, Besluit kwaliteit leefomgeving, het Omgevingsbesluit, de Omgevingsregeling en het Invoeringsbesluit op de datum van de versie van dit document.¹ Dit document wordt regelmatig geactualiseerd. Voor de meest actuele informatie wordt verwezen naar de gepubliceerde versie op ons Kennisloket: www.natuurinclusief.nl/kennisloket.

1.1 Algemeen: stelsel Omgevingswet

De Omgevingswet is een wet die alle regels omvat met betrekking tot alle activiteiten in de fysieke leefomgeving. De wet bundelt 26 wetten en beleidsregels die gaan over de regels met betrekking tot onder meer infrastructuur, bouwwerken, water, lucht, bodem, milieu, cultureel erfgoed en natuur. Het doel van de nieuwe wet is een vereenvoudiging van de regels voor de fysieke leefomgeving en een duurzame ontwikkeling en beschermen en verbeteren van het leefmilieu.

Om alle regels voor de fysieke leefomgeving op een gestructureerde manier te regelen, is er sprake van een stelsel Omgevingswet. Het stelsel Omgevingswet kent een bepaalde opbouw, die bepalend is voor waar de relevante onderdelen terug te vinden zijn met betrekking tot de verschillende onderwerpen van de fysieke leefomgeving, waaronder natuurbescherming. Het stelsel bestaat uit een algemene wettekst - de Omgevingswet zelf - dat per procesonderdeel nader is uitgewerkt in zogenaamde uitvoeringswetten (Algemene Maatregelen van Bestuur, of AMvB's) en de Omgevingsregeling (zie figuur 1).

1.2 De Omgevingswet zelf

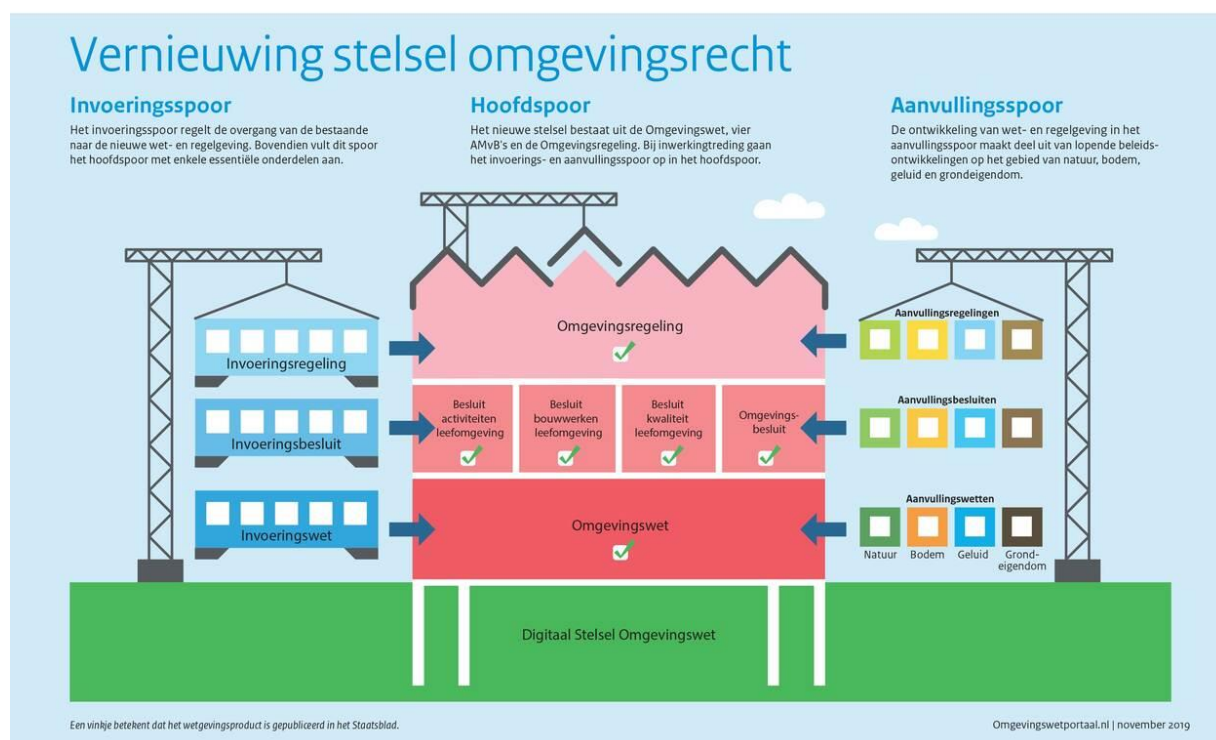
In de [Omgevingswet](#) (hierna: [Ow](#)) staan de basisregels, waaronder de doelen van de wet, een algemene zorgplicht, een algemene bevoegdheidsverdeling, een algemene vergunning-

¹ De peildatum van de geraadpleegde geconsolideerde versies van het Ow, Bal, Bbl, Bkl, Ob, Or en het Invoeringsbesluit is 3 juli 2024.

plicht voor activiteiten in de fysieke leefomgeving, instructieregels, taken en verantwoordelijkheden van bevoegde gezagen en regels van zogenaamde kerninstrumenten (zie hierna). Interessant zijn de doelstellingen van de wet, waarin de intrinsieke waarde van de natuur is erkend en, mede vanwege deze waarde, als onderdeel wordt genoemd van een goede omgevingskwaliteit. De wet is - met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu - gericht op het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Ook is de doelstelling van de wet om de fysieke leefomgeving doelmatig te beheren, te gebruiken en te ontwikkelen ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Figuur 1. Visueel overzicht van het stelsel Omgevingswet met in het midden het stelsel Omgevingswet bestaande uit de Omgevingswet, AMvB's en de Omgevingsregeling. Rechts de Aanvullingssporen van een aantal thema's (natuur, bodem, geluid en grondeigendom) die zoveel mogelijk 'beleidsneutraal' in het stelsel worden gehangen. Links het invoeringsspoor dat onder meer de invoering van het stelsel regelt, maar ook regels bevat over de uitwerkingtreding van bestaande wetten en het overgangsrecht.

Intrinsieke waarde van de natuur

Zoals hiervoor aangegeven, staat de erkenning van de intrinsieke waarde van de natuur in de doelstelling van de Omgevingswet. Hoewel het erop lijkt dat de intrinsieke waarde van de natuur op deze wijze wellicht beter beschermd kan worden, wordt in de Memorie van Toelichting van de Aanvullingswet Natuur toegelicht dat “daarbij wordt benadrukt - zoals ook steeds bij de parlementaire behandeling van de Omgevingswet is gedaan - dat de erkenning van de intrinsieke waarde van natuur geen zelfstandig normatief karakter heeft en geen eigenstandige bevoegdheden creëert. De erkenning van de intrinsieke waarde is alleen onderdeel van de redengeving om natuur bescherming te bieden en te ontwikkelen en daarvoor de instrumenten van de Omgevingswet in te zetten.” Deze bescherming ziet toe op de

aanwijzing van nationaal beschermde soorten (Bijlage IX Bal) die beschermd worden vanwege een kwetsbare staat of vanwege de maatschappelijke opvattingen over de waarde van deze soorten. In artikel 2.1 Ow is bepaald dat ieder bestuursorgaan de taken en bevoegdheden uitvoert met het oog op de doelen van de Omgevingswet. Daarmee zouden zij ook rekening moeten houden met de intrinsieke waarde van de natuur, als instrument om een gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit te bereiken.

Algemene zorgplicht

De **algemene zorgplicht in de Ow is een brede zorgplicht voor de gehele fysieke leefomgeving** (artikel 1.6 en 1.7 Ow). Een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn activiteit of het nalaten ervan nadelige gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving, is verplicht om deze gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken danwel de activiteit achterwege te laten. De algemene zorgplicht is in principe altijd van toepassing, tenzij een specifieke zorgplicht is opgenomen voor een bepaalde activiteit in de Ow (artikel 1.8 Ow). De specifieke zorgplichten staan in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) of het Besluit bouwactiviteiten leefomgeving (Bbl) genoemd en kennen een specifiekere (van daar de naam) reikwijdte dan de algemene zorgplicht.

Activiteiten die door het verrichten of nalaten aanzienlijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, zijn verboden volgens artikel 1.7a Ow. Deze activiteiten zijn nader begrenst, ter uitvoering van de richtlijn milieustrafrecht, in artikel 1.3 van het Omgevingsbesluit en betreft onder meer het verbod op het in water, lucht of bodem brengen van stoffen, trillingen, warmte of geluid met onder andere gevolgen voor landschappen of natuur, of het verwaarlozen van een beschermd landschap of beschermde natuur met aanzienlijke gevolgen.

Interessant is dat de algemene zorgplicht geldt voor de gehele fysieke leefomgeving, dus voor zowel beschermde als niet-beschermde natuur. Daarmee zou de intrinsieke waarde van de natuur - die in de doelstelling van de Ow staat - ook onder de bescherming vallen van de algemene zorgplicht. Aandachtspunt is wel dat de algemene zorgplicht een zogeheten 'open norm' is (niet geconcretiseerd), dat in de praktijk lastig is te handhaven.

Verbod om zonder omgevingsvergunning activiteiten te mogen verrichten

Daarnaast geldt er een **algemeen verbod om zonder omgevingsvergunning bepaalde activiteiten te mogen verrichten** (paragraaf 5.1.1 Ow), waaronder een Natura 2000-activiteit² en een flora- en fauna-activiteit³, tenzij anders geregeld (uitzonderingen of vrijstellingen) in een omgevingsplan, waterschapsverordening, omgevingsverordening of ministeriële regeling. Welke type activiteiten precies vergunningplichtig zijn, welke uitzonderingen en vergunningvrije gevallen er mogelijk zijn, is uitgewerkt in de AMvB's (zie paragraaf 1.3 hierna).

De verdere inhoud van de Omgevingswet behelst onder meer:

- Begripsbepalingen (art. 1.1 en **bijlage** Omgevingswet)
- Taken, bevoegdheden en basisregels kerninstrumenten
- Instructieregels lagere overheden

² Benaming activiteit die een kans heeft op een significant gevolg voor een Natura 2000-gebied en daarmee vergunningplichtig is. Zie hierna.

³ Benaming activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. Deze type activiteit is alleen vergunningplichtig als het leidt tot schadelijke handelingen op beschermde soorten. Zie hierna.

- Financiële bepalingen
- Monitoring en evaluatie Omgevingswet

Kerninstrumenten Omgevingswet

Om overheden te helpen haar taken en verantwoordelijkheden goed uit te voeren, zijn er in de wet zogenaamde [kerninstrumenten](#) en [instrumenten](#) voor specifieke doelen opgenomen. De kerninstrumenten zijn:

- **Omgevingsvisie:** Per overheid moet een integrale lange-termijnvisie worden opgesteld voor de fysieke leefomgeving, waarin staat wat de ambitie is en hoe alle onderdelen (omgevingswaarden) van de fysieke leefomgeving integraal met elkaar worden afgewogen ([Rijk](#), [provincie](#), [gemeente](#)). Waterschappen stellen geen eigen omgevingsvisie vast, waterbelangen worden al meegenomen in de omgevingsvisies van het rijk, de provincies en gemeenten;
- **Programma's:** De uitwerking van de doelen van de omgevingsvisie, concreet per sector, vindt plaats in een [programma](#) (gebiedsgericht of themagericht). Daarbij kan gebruik worden gemaakt van een programmatische aanpak. Onderscheid kan worden gemaakt in verplichte programma's (waaronder de beheerplannen Natura 2000), voorwaardelijke programma's (programmaplicht bij een dreigende overschrijding van een omgevingswaarde, bijvoorbeeld een bepaalde stikstofwaarde) en onverplichte programma's (bijv. een inrichtingsprogramma);
- **Algemene rijksregels** gelden voor het beschermen van de leefomgeving via verboden en vergunningplichten, maar bevatten ook mogelijkheden tot afwijkingen van de verboden en vergunningplicht door uitzonderingen of vrijstellingen (dan vergunningsvrije gevallen genoemd). De vergunningplichten en de mogelijkheden tot het aanwijzen van vergunningsvrije gevallen zijn opgenomen in het Bal en Bbl (zie hierna), die nader zijn uitgewerkt in decentrale regels (zie hierna);
- **Decentrale regels** bevatten alle uitgewerkte rijksregels van de fysieke leefomgeving per decentrale overheid. Een provincie werkt deze uit in één [Omgevingsverordening](#), een gemeente in één [Omgevingsplan](#) en een waterschap in één [Waterschapsverordening](#). Belangrijk aandachtspunt is dat hiermee alle regels over de fysieke leefomgeving daarmee per bevoegd gezag in één document staan die moet voldoen aan de vereisten van de Omgevingswet;
- **Omgevingsvergunning:** indien er geen vrijstelling geldt van de vergunningplicht, dient er een [omgevingsvergunning](#) te worden aangevraagd bij het [Omgevingsloket](#). Onderscheid wordt gemaakt in een [enkelvoudige](#) (vergunningsaanvraag voor 1 activiteit) en [meervoudige aanvraag](#) (vergunningsaanvraag voor meer dan 1 activiteit) in verband met een verschil in procedure. Met activiteit wordt hiermee bedoeld op bijv. een flora- en fauna-activiteit of een Natura 2000-activiteit. Het kan dus zijn dat je met betrekking tot een project meerdere activiteiten verricht, doordat er sprake is van schadelijke handelingen met betrekking tot beschermde soorten (dat heet dus dan een flora- en fauna-activiteit) en je bijvoorbeeld een kans hebt op significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied (dat heet dan een Natura 2000-activiteit). De initiatiefnemer kan zelf kiezen tussen los of gelijktijdig aanvragen (artikel [5.7](#) Ow), er is geen verplichte aanhaking in het stelsel Ow. Dit is een verschil met het voormalige artikel 2.7, lid 1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo): er is geen eis met betrekking tot een gelijktijdige aanvraag van onlosmakelijke activiteiten. Het bevoegd gezag heeft evenwel de

verplichting om de aanvrager te informeren over andere vergunningplichtige activiteiten (artikel 3:19 Awb), voor zover in te schatten door bevoegd gezag;

- **Projectbesluit:** bij ingrijpende en complexe projecten met een publiek belang, moet een [projectbesluit](#) worden vastgesteld (bijv. bij een project voor de aanleg van een snelweg). Deze vervangt bijvoorbeeld het voormalige Tracébesluit of Provinciaal Inpassingsplan (PIP). Projecten waarvoor een projectbesluit verplicht is, staan in artikel 5.46 Ow⁴, de instructieregels staan uitgewerkt in Hoofdstuk 9 van het Besluit kwaliteit leefomgeving en de Omgevingsverordening van provincies. Vergunningplichtige activiteiten kunnen geregeld worden in een projectbesluit, maar hoeft niet. In dat geval dient een omgevingsvergunning later te worden aangevraagd.

1.3 De AMvB's

De inhoud van de AMvB's verschillen per AMvB.

In het [Besluit activiteiten leefomgeving \(Bal\)](#) staat de uitwerking van algemene regels voor activiteiten die rechtstreeks werken, waaronder een [vergunningplicht voor zogenaamde Natura 2000-activiteiten en flora- en fauna-activiteiten](#), voor zowel initiatiefnemers als overheden. Daarnaast staan eventuele uitzonderingen van de vergunningplicht genoemd. Ook staan er de mogelijkheden en regels voor de aanwijzing van vergunningsvrije gevallen (vrijstellingen) en mogelijkheden voor maatwerk (zie hierna), die in decentrale regels kunnen worden uitgewerkt.

In het [Besluit bouwwerken leefomgeving \(Bbl\)](#) staat de uitwerking van algemene regels voor bouwwerken die rechtstreeks werken (regels over veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en bruikbaarheid van bouwwerken, maar ook regels over het uitvoeren van bouw- en sloopwerkzaamheden), eveneens voor initiatiefnemers en overheden. Het Bbl vervangt het voormalige Bouwbesluit en zal naar verwachting per 2025 onder meer eisen bevatten voor het bij nieuwbouw verplicht aanbrenge van verblijfsvoorzieningen voor beschermde vogels en vleermuizen.⁵ Een ontwerpbesluit tot wijziging van het Bbl is op 7 mei 2024 voorgehangen.⁶

Het [Besluit kwaliteit leefomgeving \(Bkl\)](#) bevat de uitwerking van normen en instructieregels voor bestuursorganen, waaronder de [kaders voor vergunningverlening zoals beoordelingsregels](#). Ook bevat het Bkl regels over omgevingswaarden en regels voor monitoring. Het Bkl geldt voor het Rijk en decentrale overheden.

In het [Omgevingsbesluit \(Ob\)](#) staan de spelregels voor initiatiefnemers en bestuursorganen, onder meer met betrekking tot [bevoegdheden, totstandkomingsprocedures en handhabingsbepalingen](#). Het bevoegd gezag hangt af van de aangevraagde type activiteit, maar voor alle benodigde vergunningen voor een handeling is in de regel uiteindelijk 1 bevoegd gezag (H4 Ob).

⁴ Waterschap: aanleg, verlegging of versterking primaire waterkeringen (art. 5.46, lid 2 Ow), Provincie: aanleg of uitbreiding windmolenpark cap. > 5 MW en max. 100 MW (incl. aansluiting), Rijk: wijziging of aanleg spoorwegen, autowegen, vaarwegen, waterkeringen, windmolenpark > 100 MW, etc. (art. 5.46, lid 1 Ow). Bij een verplicht projectbesluit is de overheid die verplicht is tot een projectbesluit, het bevoegd gezag voor de projectprocedure (WS, GS of verantwoordelijk Minister).

⁵ Zie: https://www.internetconsultatie.nl/verzamelbesluit_bouwwerken_leefomgeving_2024/b1

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/besluiten/2024/05/07/ontwerpbesluit-verzamelwijziging-besluit-bouwwerken-leefomgeving-diverse-onderwerpen-2024>

In het Ob staat dat er in principe voor een enkelvoudige aanvraag voor een Natura 2000-activiteit of een Flora- en fauna-activiteit de Gedeputeerde Staten (GS) bevoegd gezag is, of het Ministerie voor Natuur&Stikstof als er sprake is van handelingen met betrekking tot nationale belangen. De bevoegdheidsverdeling voor een meervoudige omgevingsvergunningaanvraag voor een activiteit naast een Natura 2000- of Flora- en fauna-activiteit, is niet altijd overzichtelijk. Voornamelijk bij een aanvraag in combinatie met een ‘omgevingsplan-activiteit’ of ‘wateractiviteit’ (beide verzameling diverse activiteiten) is de bevoegdheidsverdeling complex. In het DSO is er wel een verdeelsleutel opgenomen, maar inzicht in wie het bevoegd gezag wordt met betrekking tot een aanvraag is nodig om de rol als adviseur goed te kunnen uitvoeren. Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van [een beslisboom](#) op de website van het IPLO.

Naast de AMvB's is er een [Omgevingsregeling \(Or\)](#), waarin de technische en administratieve regels staan, bijvoorbeeld de [aanvraagvereisten voor een vergunning](#) voor een Natura 2000-activiteit of Flora- en fauna-activiteit.

Last but not least regelt het [invoeringsbesluit](#) het [overgangsrecht](#), wijziging bestaande besluiten en aanpassingen van de AMvB's.

1.4 Het Digitaal Stelsel Omgevingswet

Alle uitgewerkte regels staan in een digitale omgeving van de overheid, het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) genoemd, dat ook zorgdraagt voor de ontsluiting van kennis over de waarden van de fysieke leefomgeving (omgevingswaarden). Alle vergunningaanvragen en de communicatie hierover gaan via het DSO. In het DSO zijn verschillende instrumenten opgenomen in een [omgevingsloket](#):

- Vergunningcheck: een instrument om na te gaan of en welke omgevingsvergunning noodzakelijk is voor een type project of plan. De vergunningcheck is vergelijkbaar met de vergunningcheck van het Omgevingsloket WABO, maar is uitgebreider en bevat onder meer gerichte vragen over mogelijke gevolgen voor Natura 2000 en beschermde soorten;
- Aanvragen: het instrument om een aanvraag in te dienen voor een omgevingsvergunning, maatwerkvoorschrift, toestemming gelijkwaardige maatregel, melding, informatie leveren, etc. Indien het bevoegd gezag dit mogelijk heeft gemaakt voor bepaalde activiteiten, is het ook mogelijk een conceptverzoek in te dienen vóór het definitief indienen van een aanvraag;
- Regels op de kaart: een geografische kaart waar de geldende regels geraadpleegd kunnen worden (vergelijkbaar met ruimtelijkeplannen.nl, maar uitgebreider). De regels zijn te filteren op regels voor een situatie of op locatie en maakt onderscheid in de regels van de gemeente, provincie, waterschap en het rijk;
- Maatregelen op maat: vergelijkbaar met de Activiteitenbesluit Internet Module (AIMonline). Het instrument biedt een overzicht van de maatregelen die nodig zijn om te kunnen voldoen aan de regels.

Let op!: het DSO komt in plaats van: Omgevingsloket WABO, AIMonline, Ruimtelijkeplannen.nl, deze komen uiteindelijk te vervallen.

1.5 Instructieregels en maatwerk

De Ow hanteert in principe geen strikte hiërarchie qua verantwoordelijkheden van de bevoegdheden. Wel is er sprake van zogenaamde [instructieregels](#) die worden gegeven vanuit het Rijk aan de provincies en waterschappen en vanuit de provincies naar de waterschappen en gemeenten. Deze instructieregels stellen regels aan de inhoud en motivering van de uitwerking van kerninstrumenten in de wet (zie paragraaf 1.2 hiervoor). Een lagere overheid moet zich dus wel houden aan deze instructieregels, maar er is geen sprake van een controle. Verder is er juist veel ruimte voor maatwerk via zogenaamde '[maatwerkregels](#)' en '[maatwerkvoorschriften](#)':

- **Maatwerkregel:** een maatwerkregel is een algemene regel van een lagere overheid die afwijkend of aanvullend is op een algemene regel van het Rijk of provincie. Dit kan door regels in een Omgevingsplan, Omgevingsverordening of Waterschapsverordening, tenzij LNV bevoegd is. Een voorbeeld is de uitwerking van een vrijstelling in de Omgevingsverordening;
- **Maatwerkvoorschrift:** een maatwerkvoorschrift is een specifiek voorschrift voor een activiteit. Het geldt dus voor een individueel geval. Het biedt het bevoegd gezag mogelijkheden tot afwijking of specificering van algemeen gestelde regels. Een voorbeeld is een maatwerkvoorschrift om de herplant van een houtopstand op andere gronden te mogen realiseren.

1.6 Planning

De Omgevingwet zelf (22 maart 2016) en de AMvB's (augustus 2018) zijn inmiddels aangenomen en gepubliceerd in de Staatscourant. De publicaties en de meest recente geconsolideerde versies zijn terug te vinden op de website www.overheid.nl. In het document Nuttige Links op het Kennisloket van NatuurInclusief zijn de links naar actuele versies te raadplegen. Het [Aanvullingsspoor Natuur](#) is eveneens aangenomen en gepubliceerd:

- [Aanvullingswet natuur Ow](#), gepubl. 4 sept '20
- [Aanvullingsbesluit natuur Ow](#), gepubl. 21 jan. '21
- [Aanvullingsregeling natuur Ow](#), gepubl. 16 juni '21

De inwerkingtreding van de Ow per 1 januari 2024 is vastgesteld bij [Koninklijk Besluit \(KB\)](#), waar de Eerste Kamer op 14 maart mee heeft ingestemd. Op 22 maart 2023 is dit besluit gepubliceerd in het Staatsblad. De verschillende AMvB's, gerelateerde wetten en de Aanvullingssporen (waaronder het Aanvullingsspoor Natuur) zijn in werking getreden via technisch inwerkingtredingsbesluiten en ministeriële inwerkingtredingsbesluiten. Voor meer informatie over de inwerkingtreding van verschillende onderdelen van de Omgevingswet, zie [deze link](https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/introductie/totstandkoming/): <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/introductie/totstandkoming/>

2 Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming in de Ow bestaat uit een beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden, regels voor de aanwijzing en bescherming van het Natuurnetwerk Nederland en bijzondere natuurgebieden en landschappen. Hieronder zijn per gebiedscategorie de regels beknopt toegelicht.

2.1 Natura 2000

Aanwijzing, doelstellingen en beheerplan

Natura 2000-gebieden⁷ zijn natuurgebieden die zijn samengesteld uit ofwel Speciale Beschermingszones (SBZ's) conform de Europese Vogelrichtlijn, ofwel SBZ's conform de Europese Habitatrichtlijn, of een combinatie van SBZ's. Natura 2000-gebieden worden aangewezen door de Minister van LNV. Per gebied zijn doelstellingen vastgesteld voor habitattypen of soorten. Deze zijn, net als de begrenzing van het Natura 2000-gebied, opgenomen in het aanwijzingsbesluit. De oppervlakte en de kwaliteit van de habitattypen danwel de omvang en kwaliteit van de populatie van soorten en de maatregelen om de doelstellingen te realiseren, moeten worden uitgewerkt in een beheerplan, dat onder de Ow een verplicht programma heet. De beheerplannen worden opgesteld door GS waar zich (het grootste deel van) het Natura 2000-gebied bevindt (art. 3.8, lid 3 Ow), of, door de relevante Minister, als het Natura 2000-gebied geheel of gedeeltelijk wordt beheerd door dat Ministerie of als de Staat (een deel) in bezit heeft (art. 3.9, lid 3 Ow). Een nieuw beheerplan wordt als programma vastgesteld (al bestaande, onherroepelijke beheerplannen krijgen automatisch de status als programma), daarna volgt na iedere 6 jaar een actualisatie (art. 10.18 Ob).

Specifieke zorgplicht Natura 2000

In het Bal is een specifieke zorgplicht opgenomen voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationaal natuurgebieden (art. 11.6 Bal). Iedereen die activiteiten uitvoert die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied kunnen hebben, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken (art. 11.6, 1^e lid Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. Er moet worden nagegaan of nadelige gevolgen op voorhand op grond van objectieve gegevens verslechterende of significant verstorende gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden uitgesloten. Als nadelige gevolgen niet te voorkomen zijn, dan verplicht de specifieke zorgplicht om met betrekking tot deze gevolgen passende preventieve maatregelen te nemen (art. 11.6, 2^e lid onder d), of, als dit niet gaat, om passende herstelmaatregelen te treffen (art. 11.6, 2^e lid onder f). Daarnaast verplicht de zorgplicht ook dat de effectiviteit van deze maatregelen worden gemonitord. De specifieke zorgplicht geldt altijd, dus voor Natura 2000-activiteiten (zie hierna)

⁷ Zie voor een overzicht van alle Europese Natura 2000-gebieden de Natura 2000 viewer: <https://natura2000.eea.europa.eu/>

maar ook voor activiteiten die conform een Natura 2000-beheerplan worden uitgevoerd of activiteiten die géén kans hebben op een significant gevolg.

Het is overigens niet zo dat als in het kader van de specifieke zorgplicht passende preventieve of herstelmaatregelen worden genomen, onder de vergunningplicht van een Natura 2000-activiteit uit kan worden gekomen. Mitigatie mag namelijk niet worden meegenomen in de voortoets van een project om te bepalen of het project leidt tot een kans op een significant gevolg en het project om die reden als een Natura 2000-activiteit moet worden beschouwd. De volgorde van toetsing van een voornemen aan de specifieke zorgplicht en de vergunningplicht zijn daarom van groot belang. Hierna wordt daar nader op ingegaan. Als de invulling van de specifieke zorgplicht niet helder is of het onduidelijk is of gedragingen onder de zorgplicht vallen, heeft het bevoegd gezag de ruimte om deze nader te duiden in een maatwerkvoorschrift, vergunningvoorschrift (indien vergunning) of maatwerkregel. Te denken valt aan een maatwerkregel in een provinciale Omgevingsverordening waarin staat hoe aan de specifieke zorgplichtbepaling kan worden gehouden. Vooralsnog zijn er geen provincies die een dergelijke maatwerkregel heeft opgenomen in de Omgevingsverordening.

Beoordeling vergunningplicht projecten

Er is een onderscheid tussen een ‘[Natura 2000-activiteit](#)’ en andere type activiteiten. Een ‘Natura 2000-activiteit’ is volgens de definitie van het begrip zoals uitgewerkt in de bijlage bij art. 1.1 Omgevingswet een:

‘activiteit, inhoudende het realiseren van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied’

Een Natura 2000-activiteit is vergunningplichtig (art. 5.1, lid 1 Ow), tenzij er sprake is van een ‘[vergunningsvrij geval](#)’ (art. 11.16 t/m 11.21 Bal, zie hierna). Activiteiten die nodig zijn voor het beheer van Natura 2000-gebieden (om de doelstellingen te kunnen halen) of geen significante gevolgen hebben, vallen *niet* onder de regels voor een Natura 2000-activiteit. Er moet dan eerst worden getoetst wat de effecten zijn van een activiteit op Natura 2000-gebieden voordat duidelijk is hoe de activiteit moet worden aangeduid. Gezien de voormalige praktijk blijft er daarmee de noodzaak voor het uitvoeren van een [voortoets](#) die deze helderheid kan bieden. De uitslag van deze toets is van belang voor het vervolg van de behandeling van de activiteit. Is er sprake van een Natura 2000-activiteit dat niet vergunningsvrij is, dan is er een nader onderzoek nodig in de vorm van een passende beoordeling voordat een vergunning kan worden verleend. De regels waar een [Passende Beoordeling](#) aan moet voldoen staan in art. 16.53c Ow en art. 8.74b Bkl. Is er ondanks mitigatie nog steeds sprake van een significant gevolg, dan kan de vergunning voor het project worden verleend als de zogenaamde [ADC-toets](#) met succes is doorlopen (art. 8.74b, lid 2 en 3 Bkl). Zijn er significante gevolgen voor een [prioritair habitatype of soort](#), dan mag er alleen een omgevingsvergunning worden verleend voor projecten in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijke gunstige effecten. Als een andere dwingende reden van groot openbaar belang wordt beargumenteerd in de aanvraag voor een

omgevingsvergunning voor een prioritair habitat of soort, dan mag de vergunning alleen worden verleend nadat de opvatting van de Europese Commissie over het belang is gevraagd door de Minister voor Natuur&Stikstof (art. [10.6d Ob](#)).

Met betrekking tot de bepaling van mogelijke nadelige gevolgen als gevolg van de depositie van stikstof, is er met betrekking tot de toetsing van Natura 2000-activiteiten in de wet een verplichting opgenomen tot het gebruik van [Aerius Calculator](#) (artikel [4.15 Or](#)).

Als er uit de voortoets naar voren komt dat de activiteit geen ‘Natura 2000-activiteit’ is of als er sprake is van een vergunningsvrij geval, is er mogelijk nog wel sprake van een [‘activiteit die nadelige \(maar zeker geen significante\) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of bijzonder nationaal natuurgebied’](#). Hoewel deze type activiteit niet in het stelsel Omgevingswet wordt genoemd, blijkt uit de wettekst en de toelichtingen hierop dat activiteiten op deze wijze moeten worden geïnterpreteerd: ondanks dat er geen vergunningplicht geldt, blijft de [specifieke zorgplicht](#) voor deze activiteiten van toepassing (zie hiervoor). De uitwerking van de specifieke zorgplicht en het feit dat de algemene en specifieke zorgplichten onder de Omgevingswet zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk te handhaven is, brengt met zich mee dat een vastlegging van de toetsing aan de specifieke zorgplicht sterk wordt aangeraden.

De volgorde van toetsing van een project is daarmee van groot belang. Eerst dient te worden getoetst in een voortoets of een kans op een significant gevolg op een Natura 2000-gebied kan worden uitgesloten. Kan de kans op een significant gevolg niet worden uitgesloten, dan is er voor een project sprake van een vergunningsplichtige ‘Natura 2000-activiteit’, waardoor er voor het voornemen een Passende beoordeling moet worden opgesteld. Kan de kans op een significant gevolg wél worden uitgesloten, dan is er sprake van een niet-vergunningplichtige ‘activiteit die nadelige (maar zeker geen significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied’. Voor beide type activiteiten dient er na deze beoordeling te worden gekeken naar de ‘resteffecten’ die conform de specifieke zorgplicht voorkomen, beperkt danwel ongedaan moeten worden gemaakt.

Stikstofdepositie

Vooralsnog blijft de inhoudelijke beoordeling met betrekking tot stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden grotendeels hetzelfde als onder de Wnb. Onder de Ow wordt het Programma stikstofreductie en natuurverbetering voortgezet. Ook de beleidsregels met betrekking tot intern en extern salderen blijft voorlopig onveranderd, al is er wel een [internetconsultatie](#) afgerond voor het vergunningplichtig stellen van intern salderen. In de Ow is de mogelijkheid opgenomen voor [vergunningverlening voor Natura 2000-activiteiten met een stikstofdepositie op basis van stikstofdepositieruimte](#) volgens een register (huidig stikstofregistratiesysteem (SSRS)). Vanwege de noodzaak, zijn de regels voor het vrijgeven van stikstofdepositieruimte tijdelijk opgenomen in de Or in plaats van het Bkl totdat Bkl is gewijzigd. De beoordelingsregel voor Natura 2000-activiteiten met stikstofdepositie betreft vergunningverlening aan de hand van stikstofdepositieruimte in AERIUS Register (art. [17a.2 Or](#), tijdelijk in plaats van art. 8.74e Bkl). AERIUS Register registreert per stikstofgevoelig N2000-gebied wat de stikstofreductie is door stikstofmaatregelen en aan het register zijn gekoppeld. Hierbij is te

denken aan onder andere sluitingen varkenshouderijen (art. [17a.4](#), lid 1 Or). De stikstofdepositieruimte wordt toebedeeld aan bepaalde projecten die zijn aangegeven in art. [17a.2](#), leden 3 en 4, jo. art. [17a.3](#) en art. [17a.6](#) Or, waaronder [bouw van aardgasvrije woningen, bepaalde type projectbesluiten of gemelde PAS-activiteiten](#). In de overige artikelen van hoofdstuk 17a Or staan regels voor de verdeling en toebedeling van stikstofruimte aan projecten. Let op!: voor vergunningverlening moet er wel eerst stikstofdepositieruimte zijn!

Voor de bouwsector is het van belang dat door inwerkingtreding van de Ow ook het tweede deel van de [Wet stikstofreductie en natuurverbetering \(Wsn\)](#) en het bijbehorende [Besluit](#) in werking treedt, dat onder meer toeziet op een [emissiereductieplicht](#). Deze plicht is uitgewerkt in artikel [7.19a](#) van het Bbl en houdt in dat bij het verrichten van bouw- en sloopwerkzaamheden, adequate maatregelen worden getroffen om de emissie van stikstofverbindingen naar de lucht te beperken. Volgens de toelichting van het hiervoor aangegeven besluit moeten initiatiefnemers informatie aanleveren over de maatregelen die bij een concreet project getroffen worden bij het indienen van een sloopmelding aan het bevoegd gezag. Indien er voor de bouwactiviteit een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd, moet deze informatie bij deze aanvraag gevoegd worden. Voor de invulling van de emissiereductieplicht en het treffen van adequate maatregelen is er een programma Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) opgesteld. Op de website www.opwegnaarseb.nl staat meer informatie.

Vergunningsvrije gevallen

In het Bal zijn een aantal vergunningsvrije gevallen aangewezen waarvoor derhalve geen vergunningplicht geldt. Dit betreft onder meer:

- In een programma (bijv. Natura 2000-beheerplan) aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. [11.21](#) Bal, mits het programma voldoet aan de eisen zoals aangegeven in art. [11.18](#), lid 2 Bal;
- In een omgevingsverordening aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. [11.19](#) en art. [11.21](#) Bal;
- In een ministeriele regeling aangewezen Natura 2000-activiteiten die voldoen aan art. [11.20](#) en [11.21](#) Bal.

Om te bepalen of er sprake is van een vergunningsvrij geval, moeten bovenstaande besluiten dus worden geraadpleegd.

Indieningsvereisten en beslistermijnen omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit

Voor het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit gelden de indieningsvereisten die zijn opgenomen in art. [7.197h](#) Or. Uiteraard dienen de voortoets en passende beoordeling (eventueel inclusief de ADC-toets) te worden bijgevoegd, die voldoen aan de eisen. De passende beoordeling moet voldoen om te kunnen toetsen aan de beoordelingscriteria zoals hiervoor aangegeven.

Art. [16.64](#) Ow bepaald dat de algemene beslistermijn voor een omgevingsvergunningsaanvraag 8 weken bedraagt (enkelvoudige aanvraag), of 12 weken (meervoudige aanvraag). De eenmalige verlengingstermijn is (ten hoogste) 6 weken. Echter, met betrekking tot de ver-

gunningsaanvraag voor Natura 2000-activiteiten is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (UOV-procedure) van de Algemene wet bestuursrecht (afdeling 3.4 Awb) van toepassing (art. 10.24, lid 1, onder j Ob). Dan geldt een beslistermijn van 26 weken.

Inwerkingtreding omgevingsvergunning

De **inwerkingtreding van een omgevingsvergunning hangt af van de gevolgen van het besluit en of afd. 3.4 Awb van toepassing is op de voorbereiding van het besluit** (art. 16.79, lid 1 onder b Ow). In principe treedt een omgevingsvergunning in werking met ingang van de dag na bekendmaking (art. 16.79, lid 1 onder a Ow) of nadat het besluit, dat is voorbereid conform afd. 3.4 Awb, volgens art. 3:44, 1^e lid onder a Awb ter inzage is gelegd (art. 16.79, lid 1 onder b Ow). Het bevoegd gezag kan echter bepalen in de omgevingsvergunning dat deze 4 weken na bekendmaking of terinzagelegging in werking treedt, als zij van oordeel is dat er binnen die 4 weken de toegestane activiteiten leiden tot een onherstelbare wijziging van de bestaande toestand die juist moet worden beschermd (art. 16.79, lid 2 Ow).

Bevoegd gezag vergunningverlening

De **Minister voor Natuur&Stikstof** is het bevoegd gezag om te beslissen op enkel- en meervoudige aanvragen voor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit of een flora- en fauna-activiteit van nationaal belang (art. 4.12 Ob). In art. 4.12, lid 2 Ob zijn de activiteiten van nationaal belang aangewezen. Het betreft onder meer wegen, hoofdspoorwegen, wateren en primaire waterkeringen die worden beheerd door het Rijk (o.a. Rijkswaterstaat en Prorail), militaire terreinen en militaire luchthavens, luchthavens van nationale betekenis (o.a. Schiphol), het hoofdgasttransportnet, hoogspanningsverbindingen met een spanning van ten minste 220 kV, kustverdediging, het delven van delfstoffen, etc.

Voor zover de activiteiten niet zijn aangewezen als activiteiten van nationaal belang, dan is **Gedeputeerde Staten** van de provincie het bevoegd gezag om te beslissen op enkel- en meervoudige aanvragen voor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit (art. 4.6 Ob).

Bij het indienen van een meervoudige aanvraag voor een omgevingsvergunning voor meerdere activiteiten, waaronder een Natura 2000-activiteit, ligt de bevoegdheidsverdeling anders (zie hoofdstuk 2). In de praktijk is dan veelal de **gemeente** het bevoegd gezag. De gemeente is dan verplicht om een verzoek tot advies en instemming te vragen aan GS of N&S (art. 4.25, resp. art. 4.12 en 4.14, lid 7 Ob). GS of de Minister voor N&S wordt dan het adviesorgaan. Deze moet binnen 4 weken besluiten op het verzoek (art. 16.18 Ow). Het adviesorgaan dat instemming heeft verleend, heeft een mede-handhavingsbevoegdheid voor het deel waar zij mee is ingestemd (art. 13.3 Ob). Het adviesorgaan dat de instemming heeft verleend, kan daarnaast het bevoegd gezag verplichten de omgevingsvergunning te wijzigen of in te trekken (art. 5.41 Ow).

Beoordeling mogelijkheid tot vaststelling plannen

De term ‘Natura 2000-activiteit’ geldt alléén voor projecten! Voor plannen is er een ander afwegingskader dat, hoewel vergelijkbaar met een Natura 2000-activiteit, elders in het stelsel Omgevingswet is verankerd dan met betrekking tot projecten. Een plan mag worden vastgesteld als uit een Passende Beoordeling, bedoeld in artikel 16.53c, eerste lid Ow, de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten (art. 10.24 Bkl). Is er ondanks mitigatie nog steeds sprake van een significant gevolg, dan kan het plan alleen worden vastgesteld als de zogenaamde ADC-toets met succes is doorlopen (art. 10.24, lid 2 en 3 Bkl).

Meer informatie

Een overzichtelijk stroomschema voor de bepaling of en wanneer er sprake is van een vergunningplicht of wanneer een plan kan worden vastgesteld is te vinden onder [deze link](#).

Verder staat er meer informatie over de aanwijzing en doelstellingen per Natura 2000-gebied op de website www.natura2000.nl.

Beheerplannen van de provincies vindt je onder <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/natura-2000-beheerplannen/>

Beheerplannen van het Rijk vindt je onder: <https://www.rwsnatura2000.nl/>

Voor de van toepassing zijnde lokale uitgewerkte regels en maatwerk, wordt verwezen naar het DSO en de [Informatiekaart Natuur](#).

2.2 Natuurnetwerk Nederland

Aanwijzing en begrenzing

De aanwijzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is geregeld in de Omgevingsverordening, conform art. 2.44, lid 4 Ow en art. 7.6, 1^e lid Bkl. De instructieregels voor de aanwijzing, begrenzing en de reikwijdte van het NNN zijn opgenomen in artikel 7.5 en artikel 7.6 Bkl. In de Omgevingsverordening zijn (instructie)regels gesteld voor Omgevingsplannen van gemeenten en projectbesluiten (art. 7.8, 1^e lid Bkl). Deze regels zijn gesteld in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

Wezenlijke kenmerken en waarden

De wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN worden vastgesteld per Omgevingsverordening door de provincie conform artikel 7.7 Bkl. Conform de Omgevingsverordening wordt daartoe een natuurbeheerplan vastgesteld waar in de regel de bestaande natuurwaarden en het ambitieniveau zijn aangegeven middels natuurbeheertypen. Het hangt echter per provincie af hoe zij de wezenlijke kenmerken en waarden hebben gedefinieerd; in tegenstelling tot het Barro ontbreekt een definitie van de wezenlijke kenmerken en waarden in de Ow. In artikel 7.7, 2^e lid Bkl wordt aangegeven dat deze waarden worden bepaald met inachtneming

van de doelstellingen bedoeld in artikel 2.18, eerste lid, onder g, van de wet. Hiermee wordt bedoeld op de verantwoordelijkheid van de provincies om, op het gebied van natuur, zorg te dragen voor het behoud of herstel van dier- en plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen, van hun biotopen en habitats, en van in Nederland voorkomende typen natuurlijke habitats, in overeenstemming met de internationaalrechtelijke verplichtingen. Hieruit kan worden gehaald dat het NNN mede als doel heeft om deze taken te bereiken, zodat dit artikel in taakstelling overeenkomt met artikel 1.12, 2^e lid Wnb. Daarnaast heeft de provincie zelf de ruimte om te bepalen of zij ook potentiële natuurwaarden (en de daarvoor vereiste bodem- en watercondities) meenemen in de definiëring van de wezenlijke kenmerken en waarden (art. 7.7, 2^e lid Bkl). Dit komt min of meer overeen met de definitie van wezenlijke kenmerken en waarden in het Barro, die ook aangeeft dat de potentiële waarden worden meegenomen ‘voor zover deze natuurwaarden en condities in het licht van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen relevant zijn’.

Beschermingsregime

Het beschermingsregime voor het NNN is uitgewerkt in art. 7.8, 1^e en 2^e lid Bkl, dat een instructieregel betreft voor uitwerking van het beschermingsregime in de Omgevingsverordeningen van provincies:

“De regels verzekeren in ieder geval dat de kwaliteit en oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland niet achteruitgaan, dat de samenhang tussen de gebieden van het natuurnetwerk wordt behouden en dat, als binnen het natuurnetwerk activiteiten worden toegelaten die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de wezenlijke kenmerken of waarden van het natuurnetwerk, deze gevolgen tijdig worden gecompenseerd, zodanig dat de kwaliteit, oppervlakte en samenhang van het natuurnetwerk behouden blijven.”

Een vergelijkbare instructieregel voor de bescherming van het NNN is opgenomen voor projectbesluiten die door het Rijk wordt vastgesteld in art. 9.3, 1^e lid Bkl.

Het grote verschil met de voormalige Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is dat er onder de Ow geen strikt ‘nee, tenzij’-principe meer geldt. Er is geen noodzaak meer om een groot openbaar belang aan te tonen of reële alternatieven af te wegen om de NNN te mogen aantasten. Daarentegen dient er in plaats van bij een significante aantasting, nu bij nadelige gevolgen te worden gecompenseerd dat er in de praktijk vaker zal leiden tot een compensatieplicht. Doordat er echter onder de Ow sprake is van een ‘ja, mits’-principe, kan een afzwakking van de bescherming van de NNN worden gelezen.

De daadwerkelijke afzwakking van de bescherming van de NNN hangt erg af van de uitwerking van de regels in de provinciale Omgevingsverordeningen. Een deel van de nieuwe Omgevingsverordeningen van provincies zijn (vooralsnog) beleidsneutraal en komen overeen met het beschermingsregime conform het Barro (‘nee, tenzij’-principe aan de hand van zogenaamde ADC-criteria), een ander deel heeft echter de regels geconformeerd aan de regels in de Ow. Of nieuwe of gewijzigde Omgevingsverordeningen na het loslaten van een beleidsneutrale overgang een ander beschermingsregime zullen bevatten, zal de toekomst uitwijzen.

Meer informatie over de ligging van het NNN en het geldende natuurbeheerplan met de huidige staat en het ambitieniveau van het NNN, is te vinden op de [Informatiekaart Natuur](#).

2.3 Bijzondere natuurgebieden en landschappen

Het Rijk kan op basis van art. 2.44, lid 2 Ow zogeheten bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen. De bijzondere nationale natuurgebieden kunnen worden aangewezen vooruitlopend op de aanwijzing of begrenzing als Natura 2000-gebied, bijvoorbeeld als het gaat om compensatie voor handelingen die leiden tot een significant gevolg of als het gaat om gebieden die nodig zijn om de doelstellingen van de Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn te bereiken (art. 3.63 Bkl). Daarnaast kan het Rijk ook bijzondere nationale natuurgebieden aanwijzen als de bescherming van het gebied nodig is voor de instandhouding of herstel van biotopen en leefgebieden van in Nederland van nature in het wild voorkomende soorten genoemd in bijlage I Vogelrichtlijn of Bijlage I, II, IV of V Habitatrichtlijn. In die gevallen bevat het aanwijzingsbesluit instandhoudingsdoelstellingen (art. 3.64 Bkl). Het ministerie van LNV heeft de taak zorg te dragen dat de maatregelen worden getroffen voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen van deze type natuurgebieden (art. 2.19, lid 5 Ow), tenzij Gedeputeerde Staten is aangewezen om deze taak uit te voeren (art. 2.18, lid 1, onder g, 2°, tweede streepje Ow). Voor de bescherming van bijzondere nationale natuurgebieden geldt, naast een mogelijke toegangsbeperking, de specifieke zorgplicht zoals genoemd in art. 11.6 Bal (zie hiervoor).

De provincies kunnen zogeheten bijzondere provinciale natuurgebieden of bijzondere provinciale landschappen aanwijzen (art. 2.44, lid 5 Ow). In hetzelfde lid is aangegeven dat dit geen Natura 2000-gebieden of NNN-gebieden mogen zijn. In het stelsel Omgevingsrecht zijn verder geen andere regels opgenomen voor bijzondere provinciale natuurgebieden of bijzondere provinciale landschappen. Het is aan provincies zelf of en op welke wijze zij een beschermingsregime hanteren voor deze gebiedscategorieën. Er zijn in de praktijk tot nu toe drie provincies die bijzondere provinciale landschappen hebben vastgesteld (Noord-Holland, Zuid-Holland en Friesland) en één provincie die een bijzonder provinciaal natuurgebied heeft vastgesteld (Drenthe). Niet iedere provincie hanteert dezelfde juridische bescherming. Sommige hanteren alleen een predicaat (Zuid-Holland), anderen hanteren een soort ADC-criteria ('nee, tenzij'-principe) en daarmee juridische beschermingsregime naast NNN en Natura 2000 (Noord-Holland, Friesland en Drenthe). Kijk voor de geldende regels in de van toepassing zijnde provinciale Omgevingsverordening.

3 Soortenbescherming

3.1 Actieve soortenbescherming

De actieve soortenbescherming is verdeeld over taken en verantwoordelijkheden van het rijk en taken en verantwoordelijkheden van de provincies.

Rijkstaken op het gebied van actieve soortenbescherming zijn het opstellen van Rode Lijsten (art. 2.19, lid 5, onder a, 3° Ow) en het vervolgens bekendmaken van deze Rode lijsten (art. 10.6b, onder b Ob). De Minister voor Natuur&Stikstof is vervolgens belast met de monitoring van de staat van instandhouding van habitats en soorten, genoemd in de Europese Vogelrichtlijn en de Europese Habitatrichtlijn (art. 11.67, leden 1 en 2 Bkl). Daarnaast is zij, samen met de GS, belast met de monitoring van de voortgang van de inspanningen voor het bereiken van de doelstellingen uit deze richtlijnen (art. 11.67, lid 3 Bkl). Het Rijk dient verplichte instructieregels op te nemen voor het behoud of herstel van de staat van instandhouding van diersoorten, plantensoorten, biotopen en habitats om te voldoen aan internationale verplichtingen (art. 2.31a, lid 1, onder a Ow). Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) dient de ontwikkeling van natuur te evalueren door rapporten uit te brengen over de ontwikkeling van de kwaliteit van het milieu en de ontwikkeling van de natuur, waaronder bos en landschappen (art. 12.84 Or).

De provincie is taken toebedeeld om maatregelen te nemen voor behoud of herstel van habitats en soorten. De algemene bevoegdheid daartoe staat in art. 2.18, lid 1, onderdeel g Ow. De daadwerkelijke maatregelen voor behoud of herstel habitats en soorten, staan uitgewerkt in art. 3.57 Bkl:

- De bescherming, instandhouding of herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in NL voorkomende vogels (in het bijzonder vogels van bijlage 1 Vogelrichtlijn en niet in die bijlage, geregeld in NL voorkomende trekvogels);
- Het behoud of herstel van een gunstige staat van instandhouding van alle van nature in Nederland voorkomende dier- en plantensoorten en bijbehorende habitats van bijlage II, IV en V Habitatrichtlijn en natuurlijke habitats van bijlage I Habitatrichtlijn;
- Het behoud of herstel van een gunstige staat van instandhouding van soorten op de Rode Lijsten.

De provinciale taken moeten wel met elkaar worden afgestemd. In het tweede lid van artikel 3.57 Bkl staat aangegeven dat de maatregelen zodanig zijn afgestemd met andere provincies dat tezamen de doelstellingen voor geheel NL kunnen worden bereikt.

Naast specifieke taken die in de Omgevingswet zijn toebedeeld aan het rijk of de provincies, zijn er ook een aantal programma's uitgewerkt die deels zijn afgeleid van rijks- of provinciale taken en eveneens deels als een actieve soortenbescherming kan worden beschouwd. De onderstaande programma's werken aan herstel van de biodiversiteit en sturen op natuurlijke processen om instandhoudingsdoelen voor soorten en habitats te kunnen realiseren. Zo zorgt het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) - naast een landelijke aanpak - voor een

gebiedsgerichte aanpak om onder meer de opgave voor natuur te halen, waaronder de doelstellingen voor habitats en soorten van de Europese Vogelrichtlijn en Europese Habitatrichtlijn. Het NPLG volgt uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en wordt uitgevoerd door provincies, gemeenten, waterschappen, ondernemers en terreinbeheerders. Het NPLG heeft raakvlakken met het Programma Natuur waarin wordt gewerkt aan natuurherstel en versterking van stikstofgevoelige natuurgebieden, en dat wordt uitgevoerd door het rijk (LNV) en de provincies. In het verlengde van het NLPG kan tevens het Programma Versterken Biodiversiteit worden gezien, dat onder meer als doel heeft om voor 2050 100% doelbereik te realiseren van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijndoelstellingen in Nederland.

Het Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) tenslotte, dat is opgezet door de Ministeries van I&W en LNV, heeft als doel om de waterkwaliteit te verbeteren en de natuur te versterken in grote wateren.

3.2 Passieve soortenbescherming

Een '[flora- en fauna-activiteit](#)' is volgens de definitie van het begrip zoals uitgewerkt in de bijlage bij art. 1.1 Omgevingswet een:

'activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten'

Anders dan bij een 'Natura 2000-activiteit', waarvan pas sprake is als een activiteit leidt tot een kans op significante gevolgen op beschermde Natura 2000-gebieden (zie hiervoor), is er al sprake van een 'flora- en fauna-activiteit' als het een mogelijk gevolg heeft voor één van nature in het wild levend dier of plant, ongeacht of deze soort beschermd is volgens de Omgevingswet. Doordat in de definitie wordt verwezen naar 'van nature' in het wild levende soorten, gaat de definitie niet op voor niet-van nature voorkomende soorten. Met andere woorden, de regels voor flora- en fauna-activiteiten gelden niet voor soorten die buiten het natuurlijk verspreidingsgebied voorkomen of exoten, tenzij specifiek vermeld.

Als er sprake is van een flora- en fauna-activiteit, dient er rekening te worden gehouden met de regels in art. [11.27](#) Bal (specifieke zorgplicht), art. [11.28](#) Bal (voorkomen onnodig lijden dieren) en de paragrafen [11.2.2](#) t/m [11.2.5](#) Bal (vergunningplicht bij schadelijke handelingen, regels vergunningsvrije gevallen). Hoewel de paragrafen [11.2.2](#) t/m [11.2.5](#) Bal alleen betrekking hebben op de bij wet beschermde soorten, gelden de artikelen [11.27](#) en [11.28](#) ook met betrekking tot de niet-beschermde soorten.

Specifieke zorgplicht flora en fauna

In het Bal is een [specifieke zorgplicht](#) opgenomen voor onder meer alle 'flora- en fauna-activiteiten' die, zoals hiervoor aangegeven, vrijwel alle ruimtelijke activiteiten betreft (art. [11.27](#) Bal).⁸ Deze specifieke zorgplicht komt in de plaats van de algemene zorgplicht die in de Omgevingswet staat (zie hiervoor).⁹ Iedereen die een flora- en fauna-activiteit uitvoert, moet nadelige gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken

⁸ De specifieke zorgplicht geldt ook voor andere activiteiten zoals genoemd in art. [11.22](#), 1^e lid, onder b t/m g Bal, zoals het handelen volgens een faunabeheerplan, de uitoefening van de jacht, het verrichten van een jachtgeweeractiviteit of een valkeniersactiviteit, de handel in bepaalde soorten (CITES) of activiteiten die de introductie of verspreiding van invasieve uitheemse soorten tot gevolg kunnen hebben.

⁹ Belangrijke noot is wel dat met betrekking tot niet-van nature voorkomende soorten de algemene zorgplicht van toepassing blijft.

(art. 11.27, 1e lid Bal). In het tweede lid staat de nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht. In het tweede lid onder a is er met betrekking tot de reikwijdte van de zorgplicht voor flora- en fauna-activiteiten aangegeven dat deze plicht *in ieder geval* (dus een niet-limitatieve opsomming) inhoudt dat moet worden nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van een aantal type soorten die kwetsbaar of bedreigd zijn. Deze soorten betreffen in Nederland van nature voorkomende:

- Vogelrichtlijn-soorten zoals genoemd in bijlage I Vrl en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, 2e lid Vrl;
- Habitatrichtlijn-soorten als opgenomen in bijlage II, IV en V Hrl;
- nationaal beschermde soorten (bijlage IX Bal);
- dieren of planten die staan opgenomen op de Rode Lijsten;
- voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats.

Ook soorten die niet op één van de genoemde lijsten staan, maar wel bedreigd worden in hun voortbestaan, vallen onder de specifieke zorgplicht. Zo zijn er een hoop soorten waar nog geen Rode Lijst voor is opgesteld, maar die wel bedreigd kunnen zijn. Verder blijkt uit de parlementaire geschiedenis van de Wnb dat onder ‘planten’ (waar er verwezen wordt naar de Rode Lijsten) ook moet worden verstaan korstmossen, mossen en paddenstoelen.¹⁰ Met betrekking tot Rode Lijst-soorten zou in de praktijk ook kunnen worden gekeken naar de prioritaire soorten die door de betreffende provincie zijn aangewezen in het kader van de actieve soortenbescherming (uitwerking op basis van artikel 2.18, lid 1, onderdeel g, Ow jo. artikel 3.57 Bkl). Deze soorten zijn door het verantwoordelijk gezag zélf aangewezen als soorten waarvoor in de betreffende provincie extra actie nodig is om de staat van instandhouding te herstellen vanwege de bedreigde status in die provincie. Soms zijn deze soorten overigens ook aangewezen omdat zij dienen als gidssoort voor andere bedreigde soorten in een vergelijkbaar habitat.

Als er aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van bedreigde soorten, moet worden vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten. Zijn nadelige gevolgen niet uit te sluiten, dan wordt gevraagd om na te gaan welke nadelige gevolgen kunnen optreden en passende preventieve maatregelen te nemen, de activiteit te staken, of, als dat niet kan, passende herstelmaatregelen te nemen. Verder wordt er ook gevraagd om tijdens en na het verrichten van de activiteit na te gaan of de getroffen passende preventieve maatregelen de beoogde effecten hebben.

De zorgplicht geldt altijd voor alle in het wild levende soorten, ongeacht een eventueel van toepassing zijnde vrijstelling, gedragscode of vergunning. De zorgplicht voor soorten is bovendien niet beperkt tot de dieren en planten zelf, maar ook tot de directe leefomgeving van de soorten. Dat betreft voor dieren de foerageergebieden, rust en vaste verblijfplaatsen en plaatsen voor het grootbrengen van de jongen.

Mochten de zorgplichtbepalingen niet helder genoeg zijn, dan staat het het bevoegd gezag vrij om middels maatwerkregels (artikel 11.29 Bal) of maatwerkvoorschriften (artikel 11.31 Bal) deze te verduidelijken. Bijvoorbeeld door het opnemen van regels in een provinciale

¹⁰ zie definitie planten onder Wnb: Kamerstukken II 2011/12, 33348, nr. 3, p. 247.

Omgevingsverordening of het stellen van een maatwerkvoorschrift of vergunningsvoorschrift.

Zoals ook aangegeven hiervoor met betrekking tot de specifieke zorgplicht voor Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden, is de kern van de zorgplichtbepaling voor flora- en fauna-activiteiten dat als er sprake is van nadelige gevolgen op in het wild voorkomende soorten, deze, indien redelijkerwijs kan worden gevegd, moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Ook in art. 11.27, tweede lid wordt verwezen naar passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen. In art. 11.27, tweede lid onder b Bal wordt aangegeven dat er moet worden ‘vastgesteld’ of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten. Daarnaast zijn de overige voorwaarden in het tweede lid onder c t/m f zodanig concreet dat in deze bewoording kan worden gelezen dat er aantoonbaar aan deze voorwaarden moet worden voldaan, zeker ook met in het achterhoofd dat de specifieke zorgplichten in de Omgevingswet zowel bestuurlijk als strafrechtelijk kunnen worden gehandhaafd.

Om aantoonbaar aan de voorwaarden van de specifieke zorgplicht te kunnen voldoen, is het noodzakelijk dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een quickscan of nader onderzoek wordt vastgelegd. Hiertoe kan door ecologische adviesbureaus - naast een bureaustudie door raadpleging van verspreidingsgegevens in tools zoals de NDFF - een ‘**Habitatcheck**’ worden uitgevoerd naar het voorkomen van de genoemde soorten, op basis van de geschiktheid van het aanwezige habitat als leefgebied van deze soorten. Afhankelijk van het aan te treffen habitat, kan daardoor goed inzicht worden verkregen in het mogelijk voorkomen van soorten of soortgroepen. Of een nader onderzoek ook naar redelijkheid kan worden gevegd om de aanwezigheid te kunnen uitsluiten, zal afhangen van de opdrachtgever. Vervolgens moet worden beschreven in de quickscan of nader onderzoek of nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten of dat deze kunnen worden voorkomen, beperkt of ongedaan kunnen worden gemaakt door maatregelen zoals hiervoor aangegeven.

De soortenbeschermingsregimes

In de paragrafen 11.2.2 t/m 11.2.4 Bal zijn de verschillende soortenbeschermingsregimes opgenomen:

§ 11.2.2 Bal: omgevingsvergunning soorten Vogelrichtlijn

§ 11.2.3 Bal: omgevingsvergunning soorten Habitatrichtlijn

§ 11.2.4 Bal: omgevingsvergunning andere soorten

Onder iedere paragraaf zijn de **vergunningplichtige gevallen en de vergunningsvrije gevallen** aangegeven. In de Omgevingswet wordt niet meer gesproken over verbodsbepalingen waarvoor een ontheffing of vrijstelling kan worden verleend, maar over **schadelijke handelingen die leiden tot een vergunningplichtig geval**. De inhoud van de schadelijke handelingen komen overeen met de verbodsbepalingen van de soortenbeschermingsregimes uit de Wnb, aangezien deze rechtstreeks voortkomen uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en internationale Verdragen en betreffen de volgende schadelijke gevallen:

Schadelijke handelingen Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal):

- het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in art. 1 Vrl

- het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels
- het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels
- het opzettelijk storen van vogels
- Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel

Schadelijke handelingen Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal):

- het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren Hrl bijlage IV, onder a, Bern bijlage II, Bonn bijlage I (ex. vogels art. 1 Vrl);
- het opzettelijk verstoren van dieren
- het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren
- het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren
- het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b Hrl of bijlage I verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel

Schadelijke handelingen andere soorten (art. 11.54 Bal):

- het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A
- het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren
- het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B
- Het verbod geldt niet voor bosmuis, huisspitsmuis en veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden
- Het verbod geldt niet als de activiteit uitvoering geeft aan een instandhoudingsmaatregel of passende maatregel

De beschermde soorten staan per beschermingsregime aangegeven en betreffen alle van nature in Nederland voorkomende vogels conform art. 1 Vogelrichtlijn, dieren en planten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage I en II van het verdrag van Bern of bijlage I van het verdrag van Bonn, en andere soorten, genoemd in bijlage IX behorende bij art. 11.54 Bal (nationaal beschermde soorten). De lijst beschermde soorten is in wezen niet veranderd. De enige wijziging van soorten op de lijst 'andere soorten' is dat het Donker pimperlblauwtje, de Grote vuurvlinder en het Pimperlblauwtje zijn geschrapt, aangezien deze al beschermd zijn volgens het beschermingsregime voor Habitatrichtlijnsoorten (deze staan reeds op Bijlage IV van de Hrl). Hiermee is er alleen sprake van een administratieve wijziging die inhoudelijk niets wijzigt.

Uitzonderingen vergunningplicht en vergunningsvrije gevallen

Voor instandhoudings- en passende maatregelen in het kader van het bereiken van Natura 2000-doelstellingen geldt een uitzondering van de vergunningplicht voor schadelijke handelingen.¹¹ In het Bal zijn verder een aantal vergunningsvrije gevallen aangewezen per beschermingsregime waarvoor derhalve geen vergunningplicht geldt. Hoewel er enkele verschillen zijn, betreft het onder meer de volgende gevallen:

- [In een programma aangewezen flora- en fauna-activiteiten](#) (bijv. een Natura 2000-beheerplan);
- [In een omgevingsverordening aangewezen flora- en fauna-activiteiten](#) (bijv. de door de provincie vrijgestelde soorten en handelingen);
- [In een ministeriële regeling aangewezen flora- en fauna-activiteiten](#) (bijv. de door de Minister van Natuur&Stikstof vrijgestelde soorten en handelingen. In art. 4.31 Or zijn de flora- en fauna-activiteiten genoemd in art. 11.54 Bal aangewezen als vergunningvrij voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen of inrichting van gebieden (incl. gebruik) voor de soorten in [bijlage VIc Or](#));
- [Flora- en fauna-activiteiten die aantoonbaar worden uitgevoerd conform een per ministeriële regeling aangewezen gedragscode](#) (zie de huidige gedragscodes onder [deze link](#)).

Beoordelingsregels vrijstelling of vergunning

Een vrijstelling of vergunning kan alleen worden verleend als is voldaan aan de beoordelingsregels die staan uitgewerkt in § 8.6.2 Bkl. De beoordelingsregels verschillen per soortenbeschermingsregime (uitgewerkt in art. 8.74j t/m art. 8.74l Bkl), maar komen kort gezegd neer op de beoordeling:

- a) of er geen andere bevredigende oplossing bestaat,
- b) de activiteit nodig is vanwege een genoemd wettelijk belang, en
- c) de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van deze soort (beschermingsregime Vogelrichtlijn)/ de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (beschermingsregime Habitatrichtlijn en nationaal beschermde soorten).

Daarnaast dient er met betrekking tot vrijstellingen voor soorten ook voldaan te worden aan de begrenzingsregels voor aanwijzing vergunningvrije gevallen en de vrijstellingsregels voor aangewezen gedragscodes die staan beschreven in het Bal.¹²

Indieningsvereisten en beslistermijnen omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit

Voor het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit gelden de indieningsvereisten die zijn opgenomen in de Or. De indieningsvereisten zijn in algemene zin uitgewerkt, waarna per beschermingsregime specifieke aanvullende indieningsvereisten kunnen gelden:

¹¹ Zie art. 11.37, lid 2 onder b Bal, art. 11.46, lid 2, onder b Bal en art. 11.54, lid 2, onder c Bal.

¹² Zie de artikelen 11.44, 11.45, 11.52, 11.53, 11.58 en 11.59 Bal.

- § [7.2.8a.2](#) Or: Algemeen flora- en fauna-activiteiten: modules
- § [7.2.8a.3](#) Or: Flora- en fauna-activiteit: vogelrichtlijnsoorten
- § [7.2.8a.4](#) Or: Flora- en fauna-activiteit: habitatrichtlijnsoorten
- § [7.2.8a.5](#) Or: Flora- en fauna-activiteit: andere soorten

In § 7.2.8a.2 Or is onder meer aangegeven dat een ‘natuurwaardenonderzoek’ moet worden aangeleverd dat aan bepaalde eisen moet voldoen. Naast de aanlevering van details van de handelingen waaronder de omvang, kaart, planning en onderbouwing van het voldoen aan de voorwaarden aan vergunningverlening, is het van belang dat het natuurwaardenonderzoek gegevens bevat **waarvan de jongste gegevens niet ouder zijn dan drie jaar**, of korter als in de periode tussen het onderzoek en de aanvraag de locatie en het gebied rondom de locatie waarop de activiteit wordt verricht ingrijpend zijn gewijzigd (art. 7.197j, lid 2, onder b Or). Verder moet een ‘natuurwaardenonderzoek zijn verricht door een persoon **met aantoonbare specifieke ecologische kennis en ervaring, die ecologisch advies verstrekt of werkzaamheden begeleidt op het gebied van situaties, habitats en soorten** (art. 7.197j, lid 2, onder a Or).

Artikel [16.64](#) Ow bepaald dat de algemene beslistermijn voor een omgevingsvergunningsaanvraag 8 weken bedraagt (enkelvoudige aanvraag), of 12 weken (meervoudige aanvraag). De eenmalige verlengingstermijn is (ten hoogste) 6 weken. Echter, met betrekking tot de vergunningsaanvraag voor Natura 2000-activiteiten is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (UOV-procedure) van de Algemene wet bestuursrecht (afdeling [3.4](#) Awb) van toepassing (art. [10.24](#), lid 1, onder j Ob). Dan geldt een beslistermijn van 26 weken. Bij meervoudige aanvragen die ook een aanvraag voor een Natura 2000-activiteit bevat, moet rekening worden gehouden met deze beslistermijn.

Inwerkingtreding omgevingsvergunning

De **inwerkingtreding van een omgevingsvergunning hangt af van de gevolgen van het besluit en of afd. 3.4 Awb van toepassing is op de voorbereiding van het besluit** (art. [16.79](#), lid 1 onder b Ow). In principe treedt een omgevingsvergunning in werking met ingang van de dag na bekendmaking (art. [16.79](#), lid 1 onder a Ow) of nadat het besluit, dat is voorbereid conform afd. 3.4 Awb, volgens art. 3:44, 1^e lid onder a Awb ter inzage is gelegd (art. [16.79](#), lid 1 onder b Ow). Het bevoegd gezag kan echter bepalen in de omgevingsvergunning dat deze 4 weken na bekendmaking of terinzagelegging in werking treedt, als zij van oordeel is dat er binnen die 4 weken de toegestane activiteiten leiden tot een onherstelbare wijziging van de bestaande toestand die juist moet worden beschermd (art. [16.79](#), lid 2 Ow).

Bevoegd gezag vergunningverlening

De Minister voor **Natuur&Stikstof** is het bevoegd gezag om te beslissen op enkel- en meervoudige aanvragen voor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit van nationaal belang (art. [4.12](#) Ob). In art. 4.12, lid 2 Ob zijn de activiteiten van nationaal belang aangewezen. Het betreft onder meer wegen, hoofdspoorwegen, wateren en primaire waterkeringen die worden beheerd door het Rijk (onder andere Rijkswaterstaat en Prorail), militaire terreinen en militaire luchthavens, luchthavens van nationale betekenis (onder meer

Schiphol), het hoofdgastransportnet, hoogspanningsverbindingen met een spanning van ten minste 220 kV, kustverdediging, het delven van delfstoffen, etc.

Voor zover de activiteiten niet zijn aangewezen als activiteiten van nationaal belang, dan zijn [Gedeputeerde Staten](#) van de provincie het bevoegd gezag om te beslissen op enkel- en meervoudige aanvragen voor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit (art. [4.6 Ob](#)).

Bij het indienen van een meervoudige aanvraag voor een omgevingsvergunning voor meerdere activiteiten, waaronder een Natura 2000-activiteit, ligt de bevoegdheidsverdeling anders (zie hoofdstuk 2). In de praktijk is dan veelal de [gemeente](#) het bevoegd gezag. De gemeente is dan verplicht om een verzoek tot advies en instemming te vragen aan GS of N&S (art. [4.25](#), resp. art. [4.12](#) en [4.14, lid 7 Ob](#)). GS of de Minister van N&S wordt dan het adviesorgaan. Deze moet binnen 4 weken besluiten op het verzoek (art. [16.18 Ow](#)). Het adviesorgaan dat instemming heeft verleend, heeft een mede-handhavingsbevoegdheid voor het deel waar zij mee is ingestemd (art. [13.3 Ob](#)). Het adviesorgaan dat de instemming heeft verleend, kan daarnaast het bevoegd gezag verplichten de omgevingsvergunning te wijzigen of in te trekken (art. [5.41 Ow](#)).

Meer informatie

Een [overzichtelijk stroomschema](#) voor de bepaling of en wanneer er sprake is van een vergunningplicht voor flora- en fauna-activiteiten is te vinden onder [deze link](#).

Voor de van toepassing zijnde lokale uitgewerkte regels en maatwerk, wordt verwezen naar het DSO en de [Informatiekaart Natuur](#).

Meer informatie over de verspreiding van bedreigde en beschermde soorten is te vinden in de [NDDF](#) (open source vanaf 2025) of de [Beschermde Soortenindicator](#).

4 Bescherming houtopstanden

Anders dan bij beschermde gebieden en soorten kent de Omgevingswet geen specifieke term voor een activiteit waarbij een houtopstand wordt gekapt. De [regels voor de bescherming van houtopstanden en bomenrijen](#) staan opgenomen in Afdeling [11.3](#) Bal. Hierin staat dat het vellen van houtopstanden is beschermd door een algemene meldplicht (art. [11.126](#) Bal) en herplantplicht (art. [11.129](#) Bal) voor houtopstanden vanaf 10 are of meer of bomenrijen bestaande uit meer dan 20 bomen, buiten de zogeheten ‘bebouwingscontour houtkap’ (art. [11.111](#), lid [2](#) Bal). De regels gelden niet voor:

- Houtopstanden kleiner dan 10 are;
- Bomenrijen bestaande uit 20 bomen of minder;
- Houtopstanden op erven of in tuinen¹³;
- Bomen of struiken voor de teelt van vruchten of noten;
- Windschermen om boomgaarden;
- Kerstbomen niet ouder dan 20 jaar;
- Kweekgoed;
- Uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen of eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand voor de bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand;
- Beplantingen van populieren, wilgen, essen of elzen voor productie van biomassa, die tenminste eens in de 10 jaar worden geoogst, bestaan uit minstens 10.000 stoven/ha/beplantingseenheid en die zijn aangelegd na 1 januari 2013.

De bebouwingscontour houtkap moet worden aangewezen in een omgevingsplan (art. [5.165b](#) Bkl) en is daarin terug te vinden (of een voorloper daarvan, bijv. de bebouwde kom Wet natuurbescherming of bebouwde kom Boswet).

Specifieke zorgplicht houtopstanden

Nieuw ten opzichte van de Wnb is de specifieke zorgplicht in het Bal (art. [11.116](#) Bal) die geldt voor het vellen van houtopstanden, het herbeplanten van grond of nadat een houtopstand op een andere manier teniet is gegaan. Zoals hiervoor aangegeven komt de specifieke zorgplicht in de plaats van de algemene zorgplicht die in de Omgevingswet staat. [De specifieke zorgplicht voor vellings- en herbeplantingsactiviteiten en handel in en bezit van hout, stelt dat als zo’n activiteit nadelige gevolgen heeft voor de oogmerken voor de regels voor](#)

¹³ Definitie ‘erf’ en ‘tuin’: In het Bal, het Aanvullingsbesluit Natuur of in de Omgevingswet staat geen definitie van ‘erf’. Ook in de voormalige Wnb stond geen definitie, wel in het Besluit Omgevingsrecht (Bor): ‘*al dan niet bebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, dat direct is gelegen bij een hoofdgebouw en dat in feitelijk opzicht is ingericht ten dienste van het gebruik van dat gebouw, en, voor zover een bestemmingsplan of een beheersverordening van toepassing is, deze die inrichting niet verbieden*’. Het Bor is in de Bbl verwerkt. In plaats van ‘erf’ wordt de term ‘gebouwerf’ gebruikt, met een deels overeenkomstige definitie als in het Bor: ‘*bebouwd of onbebouwd perceel, of een gedeelte daarvan, dat direct is gelegen bij een hoofdgebouw en in feitelijk opzicht is ingericht ten dienste van het gebruik van dat gebouw, waarbij het omgevingsplan die inrichting niet verbiedt*’. Uit jurisprudentie volgt dat als de houtopstand een zelfstandige eenheid vormt met het aangrenzende bos, er geen sprake is van een houtopstand op een erf of tuin (ECLI:NL:CBB:2004:AQ6312). In de Wnb, de Ow noch andere omgevingsrechtelijke regels staat verder een definitie voor de term ‘tuin’. In de Dikke van Dale staat de definitie: ‘omheind stuk grond, met bloemen, bomen en andere gewassen beplant’. Er zou ook kunnen worden gekeken naar de bestemming van het perceel in het Omgevingsplan, waar veelal de bestemming erf of tuin is aangegeven.

deze activiteiten (art. [11.112](#) Bal), degene die deze verricht verplicht is om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken of achterwege te laten. De oogmerken zoals hiervoor aangegeven zijn de doelstellingen voor de regels over het vellen en herbeplanten van houtopstanden. Deze doelstellingen zijn natuurbescherming, de instandhouding van het bosareaal en het beschermen van landschappelijke waarden.

In tegenstelling tot de specifieke zorgplicht met betrekking tot gebieden en soorten, is de specifieke zorgplicht in art. [11.116](#) Bal niet nader uitgewerkt. Wel is ook deze specifieke zorgplichtbepaling zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk handhaafbaar. Zo kan er bijvoorbeeld beter worden gehandhaafd tegen illegale kap. Om aantoonbaar aan de specifieke zorgplicht te hebben voldaan, is het raadzaam dat de toetsing aan de zorgplichtbepalingen in een rapportage wordt vastgelegd.

Meldplicht en herplantplicht

In het Bal staan de [regels](#) voor het vellen en herplant van een houtopstand. Het is verboden om zonder een [melding](#) een houtopstand te vellen. De velling moet ten minste 4 weken tot maximaal 1 jaar vooraf worden gemeld (art. [11.126](#) Bal). Middels een maatwerkvoorschrift in een Omgevingsverordening kan GS een kapverbod opleggen voor de bescherming van bijzondere natuur- of landschappelijke waarden, voor ten hoogste 5 jaar (art. [11.128](#) Bal).

Als een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, dan geldt een [herplantplicht](#). De opstand moet dan binnen 3 jaar op dezelfde grond op bosbouwkundige wijze worden herbeplant (art. [11.129](#) Bal). Als de herbeplanting binnen 3 jaar niet is aangeslagen, wordt deze vervangen.

Uitzonderingen of afwijkingen melding- en herplantplicht

GS heeft de bevoegdheid om [maatwerkvoorschriften](#) op te stellen over de melding- en herplantplicht (art. [11.119](#) Bal). Op die wijze kan GS een vergunning verlenen van deze plichten, zodat kan worden afgeweken van de melding- of herplantplicht waaronder bijvoorbeeld de termijnen voor een melding of herbeplanting. Met een maatwerkvoorschrift kan GS ook herbeplanting op andere grond toestaan als de herbeplanting voldoet aan de eisen in de Omgevingsverordening, voor zover GS bevoegd gezag is, of als wordt voldaan aan de eisen in art. [11.130](#), onder b, voor zover de Minister voor Natuur&Stikstof bevoegd gezag is.

De meldplicht en herplantplicht geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout (art. [11.126](#), lid 2 en art. [11.129](#), lid 1 Bal). Verder gelden een aantal [uitzonderingen](#) van de meld- en herplantplicht (art. [11.131](#) Bal) voor vellingen:

- in het kader van instandhoudings- of passende maatregelen om de Natura 2000-doelstellingen te kunnen bereiken;
- ter uitvoering van via een maatwerkvoorschrift of maatwerkregel verplichte preventieve of herstelmaatregelen voor het bereiken van de Natura 2000-doelstellingen;
- ter uitvoering van via een maatwerkvoorschrift verbonden aan een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit of flora- en fauna-activiteit;
- ter uitvoering van regels gesteld in een ministeriele regeling of omgevingsverordening;

- voor de aanleg en onderhoud van brandgangen;
- uitgevoerd conform een bij ministeriele regeling aangewezen [gedragscode](#);
- in het kader van Natura 2000-activiteiten of flora- en fauna-activiteiten van nationaal belang en voldoet aan de eisen in art. 11.131, lid 1, onder e Bal.

Een gedragscode moet voldoen aan de eisen die zijn opgenomen in art. 11.131, lid 2 Bal, en waarborgt dat er geen afbreuk wordt gedaan aan bijzondere natuurwaarden of landschappelijke waarden, de houtopstanden geen deel uitmaken van een boskern, de herbeplanting op een bosbouwkundige manier plaatsvindt, op een grond die ten minste dezelfde kwaliteit heeft en ten minste een gelijk oppervlak heeft.

Indieningsvereisten

In het algemeen moet een melding of een vergunningsaanvraag worden ondertekend en bevat deze ten minste de aanduiding van de activiteit, de naam en adres van degene die de activiteit verricht, het adres of kadastrale aanduiding of coördinaten van de kaplocatie en de dagtekening (art. [11.120](#) en art. [11.121](#) Bal).

Voor het indienen van een melding voor het vellen van houtopstanden waarvoor de Minister voor Natuur&Stikstof verantwoordelijk is, zijn in art. [11.127](#) Bal nadere gegevens aangegeven die moeten worden aangeleverd. Het gaat onder meer om de startdatum van de activiteit, een toelichting van de reden en de gegevens van de te vellen houtopstand en de herplant (oppervlak, aantal, soort en leeftijd van de bomen). Volgens het IPLO moeten deze gegevens worden uitgewerkt in een herbeplantingsplan. GS kunnen in de Omgevingsverordening eveneens nadere indieningsvereisten stellen voor de gevallen waarvoor zij bevoegd gezag is.

Bevoegd gezag

De [Gedeputeerde Staten](#) zijn het bevoegd gezag voor het vellen en beheren van houtopstanden (art. [11.113](#) Bal), tenzij het gaat om activiteiten van nationaal belang. Dan is de Minister van [Natuur&Stikstof](#) het bevoegd gezag (art. [11.114](#) Bal).

Meer informatie

Voor de van toepassing zijnde lokale uitgewerkte regels en maatwerk (bijv. voor de geldende bebouwingscountouren houtkap), wordt verwezen naar het DSO en de [Informatiekaart Natuur](#).

Voor een mogelijk beeld van de natuurwaarde of landschappelijke waarde van een houtopstand of bomenrij, kan onder meer de gemeentelijke omgevingsvisie worden geraadpleegd of bijvoorbeeld de digitale kaart [Groen Erfgoed](#) of de [Erfgoedatlas](#).

5 Aandachtspunten

5.1 Toetsing algemene en specifieke zorgplichtbepalingen

Het benoemen hoe aan de zorgplichtbepalingen in de Omgevingswet getoetst is in een rapportage, is voldoende om aan de algemene en specifieke zorgplichtbepalingen te voldoen. De zorgplichten zijn niet vergunningplichtig, dus het is niet noodzakelijk om het voor te leggen aan bevoegd gezag. De zorgplichten kunnen elkaar aanvullen en versterken, omdat zij toezien op bepaald onderdelen van de natuur in de fysieke leefomgeving die soms kunnen samenvallen. Zo kan een habitat van een bedreigde soort bijvoorbeeld in een boom bevinden, waarmee zowel in het kader van de specifieke zorgplicht voor een flora- en fauna-activiteit als de specifieke zorgplicht voor het vellen van een houtopstand gevraagd kan worden om de boom en het habitat intact te laten. Om deze reden kan de toets aan de zorgplichtbepalingen het beste in één paragraaf worden behandeld, na de toets aan de verschillende beschermingsregimes voor gebieden, soorten en houtopstanden.

Een belangrijke noot is dat in de zorgplichten staat aangegeven dat de gevraagde zorg naar redelijkheid moet kunnen worden gevergd. Een initiatiefnemer moet er redelijkerwijs alles aan doen om overtreding van de zorgplichtbepalingen te voorkomen. Er worden volgens de toelichting op het Aanvullingsbesluit Natuur *‘geen extreme eisen gesteld. Wel wordt vereist dat de zorgvuldigheid aan de dag wordt gelegd die in redelijkheid vanuit een oogpunt van natuurbescherming mag worden geëist. Onder «zoveel mogelijk» [...] moet niet alleen worden verstaan hetgeen fysisch, qua resultaat mogelijk is, maar ook hetgeen redelijkerwijs van degene die de schade veroorzaakt kan worden gevergd.’* Bij de toetsing van de redelijkheid kan bijvoorbeeld gedacht worden aan financiële aspecten, ruimtelijke aspecten en/of planningstechnische aspecten. Dit blijkt ook uit de toelichting op de specifieke zorgplichten op het Informatiepunt Leefomgeving (IPL0), waar met betrekking tot de handhaving van de zorgplicht is aangegeven dat *‘Ook mag het bevoegd gezag geen maatregelen van de ondernemer eisen waarbij de kosten of inspanningen niet in verhouding staan tot de winst voor de fysieke leefomgeving’*.¹⁴ Afhankelijk van de situatie zal de beoordeling van de te nemen maatregelen volgens het Aanvullingsbesluit Natuur worden gemaakt door de initiatiefnemer (en/of diens adviseur). Wat redelijkerwijs gevergd kan worden, verschilt per initiatiefnemer. Er kan minder worden verwacht van een particulier dan van een ondernemer of bedrijf. Wat in ieder geval mag worden gevraagd is het in beeld brengen van de gebieden en soorten die worden genoemd en het voorkomen van effecten door bijvoorbeeld kwetsbare perioden te ontzien. In hoeverre nader onderzoek naar het voorkomen van de genoemde soorten en het treffen van passende preventieve of passende herstelmaatregelen kunnen worden gevergd, zal in de praktijk afhangen van de ruimte en het vermogen van een initiatiefnemer.

Welke maatregelen nodig zijn om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken, hangt van de definitie van een ‘nadelig gevolg’. De regels in de Wnb zijn in principe beleidsneutraal opgenomen in de Ow (volgens de toelichting op het Aanvullingsbesluit Natuur). Zoals ook toegelicht in het Aanvullingsbesluit Natuur, geldt dat, waar sprake is van een beleidsneutrale omzetting, op de parlementaire geschiedenis van de Wnb kan worden teruggevallen voor de uitleg van bepalingen. Afgezien van de concretere uitwerking van de

¹⁴ <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/zorgplicht/specifieke-zorgplicht-activiteiten-bal/>

specifieke zorgplichten in lid 2 van de betreffende artikelen, is de belangrijkste vraag wat precies wordt bedoeld met een nadelig gevolg. Pas als deze zich voor doen (of dreigen zich voor te doen) met betrekking tot de genoemde gebieden of soorten, zijn er namelijk maatregelen vereist (passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen). Daarnaast is de definitie relevant met betrekking tot soorten die in beeld moeten worden gebracht waar de activiteit een nadelig gevolg op kan hebben, gezien de verwijzing naar verschillende uitgebreide lijsten met kwetsbare tot bedreigde soorten en de hiermee gepaard gaande potentieel intensieve onderzoeksinspanning. In de parlementaire geschiedenis van de Wnb wordt aangegeven dat de zorgplicht met name bedoeld is als instrument om de in het wild levende planten en dieren (en overigens ook habitats) in een gunstige staat van instandhouding te houden.¹⁵ Dit vergt vooral een focus op mogelijke nadelige gevolgen op de staat van instandhouding en niet zozeer op nadelige gevolgen voor ieder exemplaar afzonderlijk (of ieder oppervlak van een habitattype). Dit volgt uit de volgende passage uit de hiervoor al aangehaalde Nota van verslag, waarin de volgende toelichting staat:

‘Toepassing van de zorgplicht - in situaties waarin er geen concreet voorschrift ter bescherming van de desbetreffende natuurwaarde van toepassing is - brengt mee dat de nadelige gevolgen van handelingen voor een individueel dier moeten worden gezien in het licht van de gevolgen voor de staat van instandhouding van de soort waartoe het dier behoort. Gaat het slecht met een soort, dan zal de zorgplicht veelal meebrengen dat betrokkene zijn handeling niet uitvoert of dat hij zodanige maatregelen treft dat de nadelige gevolgen uitblijven. Gaat het goed met een soort, dan is er veel meer handelingsruimte.’

De nadere uitwerking van de specifieke zorgplicht voor Natura 2000-gebieden en voor flora- en fauna-activiteiten zijn volgens de toelichting van het Aanvullingsbesluit Natuur bedoeld om de zorgplicht naast bestuursrechtelijk, ook strafrechtelijk beter handhaafbaar te maken. Uit de toelichting van het Aanvullingsbesluit volgt met betrekking tot de onderzoeksplicht dat:

‘als er redelijkerwijs rekening moet worden gehouden met de daadwerkelijke aanwezigheid van beschermde natuurwaarden, brengt de zorgplicht met zich dat op de locatie meer gericht onderzoek plaatsvindt en dat de initiatiefnemer zo nodig een ecooloog raadpleegt.’

Bij mogelijke nadelige gevolgen moeten passende preventieve maatregelen of passende herstelmaatregelen getroffen worden om deze gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Als een initiatiefnemer voor de afweging ten aanzien van de te treffen maatregelen niet over de nodige deskundigheid beschikt, zal hij volgens de toelichting op het Aanvullingsbesluit Natuur een beroep op de deskundigheid van anderen moeten doen.

5.2 Enkelvoudige of meervoudige aanvraag?

Onder de Omgevingswet kan er worden gekozen voor het indienen van een enkelvoudige aanvraag of een meervoudige aanvraag. Er is geen sprake van een verplichte aanhaking: aanvragen mogen zowel los als gelijktijdig worden ingediend (art. 5.7 Ow). In combinatie met een omgevingsvergunning voor andere activiteiten wordt het sowieso een meervoudige aanvraag waar een langere beslistermijn voor geldt, waardoor het handig kan zijn om ze apart in te dienen. Bijvoorbeeld de aanvraag van een omgevingsvergunning flora- en fauna-

¹⁵ Kamerstukken II, 2014-15, 33 348, nr. 9, zie paragraaf 4.15 Inhoud zorgplicht

activiteit bij de provincie en de aanvraag voor een omgevingsvergunning voor andere type activiteiten (bijv. een bouwactiviteit of een omgevingsplanactiviteit) bij de gemeente. Het bevoegd gezag voor een enkelvoudige aanvraag voor een Natura 2000-activiteit of flora- en fauna-activiteit blijft de provincie (meeste gevallen) of LNV (bij handelingen mbt nationale belangen). Ook als er sprake is van een meervoudige aanvraag voor zowel een Natura 2000-activiteit als een flora- en fauna-activiteit is de provincie in de meeste gevallen het bevoegd gezag. Dit wordt anders als één van beide activiteiten worden aangevraagd gelijktijdig met een andere type activiteit, zoals een bouwactiviteit. Wie dan het bevoegd gezag is, hangt af van de type activiteit. Zie daarvoor [deze link](#).

5.3 Overgangsrecht

Besluiten voor (onherroepelijke) vergunningen, ontheffingen, meldingen en vrijstellingen conform voormalige wetgeving of beleidsregels die zijn opgegaan in de Omgevingswet blijven gelden onder de Omgevingswet, deze gelden dan als omgevingsvergunning of maatwerkvoorschrift volgens het stelsel Ow. Onherroepelijke besluiten Wnb zijn besluiten volgens de Ow. Verklaringen van geen bedenkingen (VVGB's) die onder de WABO zijn afgegeven, worden gezien als instemmingen volgens artikel 16.16 Ow.

Verder is het oude recht (Wnb) van toepassing op aanvragen vergunning Natura 2000 of een ontheffing beschermde soorten Wnb als deze zijn ingediend vóór de inwerkingtreding van de Ow. Aandachtspunt is dat er dan wel een ontvangstbevestiging is ontvangen van de ingediende aanvraag. Het oud recht is ook van toepassing op nog niet onherroepelijke of van kracht zijnde besluiten en overtredingen en sancties vóór de inwerkingtreding van de Ow.

5.4 Links met meer algemene informatie

Link met meer informatie over de laatste geconsolideerde versies van de Ow, Bal, Bkl, Ob en Or: <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/>

Link met meer informatie over de natuur in het stelsel Omgevingswet:
<https://iplo.nl/thema/natuur/>

Link met meer informatie over de verschillende type activiteiten met betrekking tot natuur: <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/activiteiten-natuur/>

Bijlage: Transponeringstabel Wnb -> Ow

Wnb wettekst	stelstel Ow Ow	Bal	Bkl
Algemeen			
1.1 begripsbepaling	1.1	bijlage 1	
Natura 2000			
1.11 zorgplicht	afdeling 1.3 (algemene zorgplicht)	11.6 (specifieke zorgplicht)	
2.7, lid 1 (beoordeling plan)	16.53c, lid 1		10.24
2.7, lid 2 (vergunningplicht project)	5.1, lid 1		
2.8, leden 1 t/m 3 + 5 (passende beoordeling)	16.53c		8.74b
2.8, leden 4, 7 en 8 (ADC-toets)			8.74b, leden 2 en 3 (project) 10.24, leden 2 en 3 (plan)
2.9, lid 1 (uitzondering vergunningplicht)		11.18 t/m 11.21	
Natuurnetwerk Nederland			
1.12, lid 2 (doel NNN voor behoud en instandhouding biodiversiteit)			7.7, lid 2
Bijzondere nationale natuurgebieden			
1.11 zorgplicht	afdeling 1.3 (algemene zorgplicht)	11.6 (specifieke zorgplicht)	
2.11 (aanwijzing, begrenzing en doelstelling)	2.44, lid 2		3.63 en 3.64
Bijzondere provinciale natuurgebieden en landschappen			
1.12, lid 3 (mogelijkheid aanwijzing buiten NNN)	2.44, lid 5		
Soortenbescherming			
1.11 zorgplicht	afdeling 1.3 (algemene zorgplicht)	11.27 (specifieke zorgplicht)	
3.24, lid 1 (verbod onnodig lijden dieren)		11.28	
3.31 (vrijstelling verboden middels gedragscode)		11.45, 11.53, 11.59	
<u>beschermingsregime Vogelrichtlijn</u>			
3.1 (verboden)	5.1, lid 2	11.37	
3.2, lid 6 (verbod vervoer en bezit vogels)		11.38 en 11.39	
3.3, lid 4 (vrijstelling-/onthefingcriteria)		11.44 en 11.45	8.74j
<u>beschermingsregime Habitatrichtlijn</u>			
3.5 (verboden)	5.1, lid 2	11.46	
3.6, lid 2 (verbod bezit en vervoer dieren)		11.47	
3.8, lid 5 (vrijstellings-/onthefingscriteria)		11.52 en 11.53	8.74k
<u>beschermingsregime andere soorten</u>			
bijlage onderdeel A en B (aanwijzing andere soorten)			bijlage IX
3.10, lid 1 (verboden)	5.1, lid 2	11.54	
3.10, lid 2 jo. 3.8, lid 5 (vrijstellings-/onthefingscriteria)		11.58 en 11.59	8.74l
Houtopstanden			
		11.116 (specifieke zorgplicht, nieuw!)	
4.1 (uitzonderingsgevallen)		11.111, lid 2	
4.2 (meldingsplicht)		11.126	
4.3 (herplantplicht)		11.129	
4.4 (uitzonderingen meldplicht en herplantplicht)		11.131	
4.5 (vrijstellings- / onthefingsmogelijkheden meldingsplicht en herplantplicht)		11.119 (GS) / 11.130, onder b (N&S)	
4.5, lid 1, onder d en lid 2 (vrijstelling middels gedragscode)		11.131, lid 1 onder d en lid 2	